

The Project Gutenberg eBook of Kalevala näyttämöllä: I sarja (of 3), by Eino Leino

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kalevala näyttämöllä: I sarja (of 3)

Editor: Eino Leino

Release date: July 8, 2016 [EBook #52525]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KALEVALA NÄYTTÄMÖLLÄ: I SARJA (OF 3) ***

3)***

E-text prepared by Jari Koivisto

KALEVALA NÄYTTÄMÖLLÄ: I SARJA

Sovittanut

EINO LEINO

Helsingissä, Yrjö Weilin & Kumpp. Osakeyhtiö, 1911.

"Sitä kuusta kuuleminen, jonka juurella asunto."

SISÄLLYS

Kalevala näyttämöllä (esisana).

Alkukuvaelma.

Maailman luominen.

Aino.

Sammon taonta.

KALEVALA NÄYTTÄMÖLLÄ.

Niin monessa muodossa kuin Kalevalan aiheita ja henkilöitä on koetettukin näyttämöltä esittää, on tämä kysymys kirjallisesti katsoen kuitenkin vielä jäänyt ratkaisemattomaksi. Eikä liene pieni niidenkään joukko, jotka ovat taipuvaisia pitämään kokonaan mahdottomana koskaan saadakaan mitään ratkaisua asialle.

Kuitenkin vaatii se sitä vaatimalla. On aivan luonnollista, että kansa tahtoo myöskin näyttämön

kohottavassa ja kirkastavassa valaistuksessa nähdä niitä runollisia ihannehenkilöitä, jotka sen mielikuvitus on synnyttänyt, ja yhtä luonnollista on, että suomalaiset kirjailijat uudestaan ja yhä uudestaan palajavat kalevalaisen tarumaailman iäti tuoreille luonnonlähteille. Kyseenalaiseksi jää siten ainoastaan tapa, miten tämä tarumaailma parhaiten voisi tulla hedelmälliseksi suomalaiselle näyttämötaiteelle ja näytelmäkirjallisuudelle.

Olen jo kauan aikaa ollut sitä mielipidettä, jota näen myöskin tanskalaisen Kalevala-tutkijan Ohrtin kannattavan, että Kalevalan henkilöt ovat jo sellaisinaan valmiita, kiteytyneitä taideteoksia eivätkä siis siedä enempää, jatkavaa tai viimeistelevää kirjallista käsittelyä. Jos mieli ajatella niitä näyttämölle siirretyiksi, täytyy niiden saada puhua omaa kieltään, käyttää omia sanojaan ja ennen kaikkea esittää omia alkuperäisiä luonnepiirteitään, rauhassa kaikilta nykyaikaisilta, selittävilta tai symbolisoivilta toisinoilta. Kalevala on valmis yksinkertaisesti. Se on sen uuden kalevalaisen näyttämötyylin ensimmäinen kulmakivi, jonka luulen keksineeni.

Toinen johtuu edellisestä. Jos mieli koettaa saada näyttämöllä aikaan puhtaasti kansanrunollista mielialaa, täytyy Kalevalan tapausten ja henkilöiden esittämiseksi luopua useimmista nykyaikaisen teatterin ominaisuuksista. On luovuttava ulkonaisen todellisuuden vaatimuksesta, pidettävä yksin kiinni sisällisestä totuudesta ja vedottava yleisön mielikuvitukseen. Meidän ei tarvitse kuulla teatteri-ukosta, joka kerta kun sanotaan, että ukkonen käy, ei nähdä reslarekeä, joka kerta kun joku Kalevalan sankari "kohennaise korjahansa". Me vain kuvittelemme niin tapahtuvan. Runous voittaa siitä, kauneusvaikutus hienostuu, se ei maksa mitään eikä tuota pienimmälläkään näyttämöllä eikä ahtaimmassakaan katsomossa mitään vaikeuksia. Siis pelkkiä hyviä puolia, joiden vastapainoksi en vuosikausienkaan epäilyjen avulla ole onnistunut vielä yhtään huonoa löytämään.

Mutta nykyaikainen teatteri on myöskin eräs valmis kokonaisuus, kuten Kalevalakin, josta on vaikea johtaa mitään enempää. Rikkoa voidaan sen sääntöjä, särkeä sen viivoja ja järkyttää sen perustuksia, kuten nykyaikaisen draaman kehitys muissa maissa on sen osoittanut, mutta mitään uutta, oleellisesti ja myönteisesti uutta, siihen tuskin voitaneen lisätä enää. Se täytyy joko hyväksyä tai hyljätä kokonaan.

Jälkimmäinen on se ainoa vaihtoehto, mikä näiden rivien kirjoittajan mielestä on Kalevalaan nähden voinut tulla kysymykseen.

Mutta jos hylkää jotakin, täytyy olla myös mitä panna sijaan. Ja niin on Kalevalan näyttämölle-sovittamista varten täytynyt luoda kokonaan uusi näyttämö ja uusi teatteri-ympäristö, joka ei ollenkaan tavoittelekaan nykyaikaisen teatterin ominaisuuksia.

Olen koettanut kuvitella, miten muinaiset suomalaiset itse olisivat Kalevala-taruja näyttämöltä esittäneet, jos heidän kulttuurinsa olisi itsenäisesti kohonnut sille asteelle ja säilynyt vapaana ylivoimaisten, vieraiden kansallisuuksien vaikutukselta. Se olisi epäilemättä tapahtunut suurten uhrijuhlien yhteydessä. Näyttämön taustan olen sentähden ajatellut esittävän uhrikarsikkoa. Sen edessä olevaa vapaata paikkaa voimme nimittää vaikka helkanurmeksi. Suomalainen maisema sivuille, toiselle metsä, toiselle järvi, ja kalevalainen näyttämö on valmis. Runolaulajat istuvat laulupaasilleen, alkavat kertoa näkymättömälle uhrikansalle muinaisia muisteloitaan, piirtävät muutamalla hahmoviivalla sielunsilmiemme eteen erinäisiä henkilöitä ja — ihme tapahtuu!

Ihme, todellinen ihme! Sillä nyt rupeaa "metsä liikkumaan".

Tarkoitan vainajien karsikkoa. Se rupeaa elämään, sieltä alkavat astua esille menneet sukupolvet, Väinämöiset, Ainot ja Joukahaiset, eivät realistisina näyttelijöinä enää, vaan asianomaisten runolaulajien mielikuvina. Ne puhuvat, ne liikkuvat, ne toimivat, ne kärsivät ja kuolevatkin, kuten näyttelijät ylimalkaan, mutta ne koskettavat tuskin maata jalallaan. Sillä niiden valtakunta ei ole tästä maailmasta. Ne ovat runokuvia, ne kuuluvat kansan mielikuvituksen kultapilvien palteille, josta ne vain hetkeksi ovat meidän kurjien kuolevaisten iloksi alas astahtaneet. Siksi ei tarvita myöskään mitään näyttämömuutoksia. Runolaulajat kertovat vain yksinkertaisesti, että näyttämö muuttuu ja silloin se muuttuu. Eepillinen aines täten tukee ja vahvistaa draamallista. Kun näyttelijät vaikenevat, jatkavat lausujat jälleen juonta, mutta seuraavat koko ajan jännityksellä kuviteltujen tapausten kulkua.

Tämä on uuden kalevalaisen näyttämön — joka sekin toistaiseksi elää vain mieltijänsä mielikuvituksessa sielullinen pohja ja perustus. Sitä voidaan olosuhteiden mukaan laajentaa ja supistaa, kaunistaa ja koristaa, kenties vielä suurestikin kehittää, mutta sen ytimenä on ja pysyy eepillisen ja draamallisen aineksen veljellinen vuorovaikutus. Lyyrillinen aines jää pääasiallisesti vain asianomaisten vuorosanojen runollisen kauneuden varaan. Mutta senkin edustajana voi silloin tällöin Kanteletar itse näyttämölle ilmestyä.

Näin menetellen voidaan esittää koko Kalevala, koko muinaissuomalainen sankaritarusto, ainakin sen pääkohdat, muutamien tuntien kuluessa, kaikki samalla näyttämöllä, vaikka ilman väliaikojakin, jos niin tahdotaan. Se ei maksa juuri mitään ja on samalla kirjallisesti arvokkaampaa kuin kaikki ne kirjailijain

omalle jälki-luovalle fantasialle perustuvat yritykset, jotka tähän saakka ovat Kalevalaa näyttämöltä tulkinneet. Vieläpä tahtoisin väittää sen olevan täysin niiden nykyaikaisten uudistuspyrintöjen tasalla, joilla muissa maissa on koetettu puhaltaa elävää henkeä kuoleviin teatterimuotoihin, taikka oikeammin: pieni askel niistä eteenpäin.

Näin suureksi ja vielä paljon suuremmaksi ajattelen minä kalevalaisen näyttämön taiteellista merkitystä, vaikka luonnollisista syistä sitä toistaiseksi tuskin uskallan muille tunnustaa. Kuitenkin olen tämän sisällisen vakaumukseni voimassa tohtinut suunnitella yhdeksän pientä näytelmää sisältävän sarjan "Kalevala Näyttämöllä", joka täten yleisölle tarjotaan. Paljon on tietysti täytynyt jättää pois, lyhennyksiä tehdä ja vuorosanoja toisin sovitella, mutta yhtään omaa sanaa tai luonnepiirrettä lisäämättä. Se, mitä yleisö täten saa nähdä näyttämöltä, on todellakin Kalevalaa. Ehkäpä sen ikuiset kauneudet siten voivat entistä syvemmälle ja laajemmalle tunkeutua.

Se on ollut ainakin sovittajan innostava johtotähti. Yleisö itse päättäköön, missä määrin se on hänet oikeaan opastanut.

Helsingissä 5 p. lokak. 1911.

Eino Leino.

NÄYTTÄMÖ

Näyttämö kuvaa *helkanurmea*, jonka vasemmalla puolen on metsä, oikealla järvenranta. Taustassa *laululehto*, jonka muodostaa perällä kasvava *uhrikuusi* ja kaksi sen kahden puolen, hiukan etualalla siitä, kukkivaa pihlajaa. Puiden alla puoli-ympyrässä *laulupaadet*. Laululehdon takana synkkä *vainajien karsikko*, jonne tiet kahden puolen laululehtoa.

Puvusto kalevalainen, lausujilla nykyaikainen karjalainen. *Valaistus* vaihteleva eri näytelmien hengen mukaisesti.

ALKUKUVAELMA

HENKILÖT:

ESILAUSUJA. KANTELETAR. KAKSI VUOROLAUSUJAA.

Valaistus: himmeä puolihämärä. *Esilausuja*, vanha valkohapsinen tietäjä, istuu uhrikuusen juurella, nojaten kyynärpäinsä varaan. *Kanteletar* kurkistelee arasti puiden lomasta vasemmalta.

1:nen vuorolausuja tulee vainajien karsikosta, oikealta puolen laululehtoa, astuu hitaasti, syvissä mietteissään ja pysähtyy keskelle helkanurmea.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Mieleni minun tekevi, aivoni ajattelevi lähteäni laulamahan, saa'ani sanelemahan, sukuvirttä suoltamahan, lajivirttä laulamahan; sanat suussani sulavat, puhe'et putoelevat, kielelleni kerkiävät, hampahilleni hajoovat.

(*2:nen vuorolausuja* tulee vasemmalta puolen laululehtoa, huomaa hänet ja rientää riemuiten häntä tervehtimään.)

2:NEN VUOROLAUSUJA

Velikulta, veikkoseni, kaunis kasvinkumppalini!

1:NEN VUOROLAUSUJA

Lähe nyt kanssa laulamahan, saa kera sanelemahan, yhtehen yhyttyämme, kahta'alta

käytyämme.

2:NEN VUOROLAUSUJA (päättään nykkyttäen)

Harvoin yhtehen yhymme, saamme toinen toisihimme näillä raukoilla rajoilla, poloisilla Pohjan mailla.

1:NEN VUOROLAUSUJA (kätensä ojentaen)

Lyökämme käsi kätehen, sormet sormien lomahan, lauloaksemme hyviä, parahia pannaksemme kuulla noien kultaisien, tietä mielitehtoisien nuorisossa nousevassa, kansassa kasuavassa!

2:NEN VUOROLAUSUJA (innostuen)

Noita saamia sanoja, virsiä virittämiä vyöltä vanhan Väinämöisen, alta ahjon Ilmarisen, päästä kalvan Kaukomielen, Joukahaisen jousen tiestä, Pohjan peltojen periltä, Kalevalan kankahilta.

MOLEMMAT

Niit' ennen isoni lauloi kirvesvartta vuollessansa, niitä äitini opetti väätessänsä värttinätä, minun lasna lattialla eessä polven pyöriessä, maitopartana pahaisna, piimäsuuna pikkaraisna.

(Vaitiolo.)

ESILAUSUJA (kuin itsekseen)

Sampo ei puuttunut sanoja eikä Louhi luottehia, vanheni sanoihin Sampo, katoi Louhi luottehisin, virsihin Vipunen kuoli, Lemminkäinen leikkilöihin.

KANTELETAR

Vilu mulle virttä virkkoi, säe saatteli runoja, virttä toista tuulet toivat, meren aaltoset ajoivat, linnut liitteli sanoja, puien latvat lausehia.

(Vuorolausujat ovat seisoneet edellisen aikana käsi kädessä, kasvot kirkastuneina, kuin kuunnellen omia sisäisiä ääniään. Eroavat nyt toisistaan, viittaavat vilkkaasti tyhjille laulupaasille ja istuvat.)

MAAILMAN LUOMINEN.

HENKILÖT:

VÄINÄMÖINEN. KANTELETAR. KUORO.

Esilausuja istuu perällä, uhrikuusen juurella. Vuorolausujat hänen kahdenpuolin laulupaasillaan. Valaistus: valkeneva aamuhämärä.

ESILAUSUJA (harvakseen)

Noin kuulin saneltavaksi, tiesin virttä tehtäväksi: yksin meillä yöt tulevat, yksin päivät valkeavat, yksin syntyi Väinämöinen, ilmestyi ikirunoja, Kapehesta kantajasta, Ilmattaresta emosta.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Olipa impi ilman tyttö, Kave Luonnotar korea, piti viikoista pyhyttä, iän kaiken impeyttä, ilman pitkillä pihoilla, tasaisilla tanterilla.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Ikävystyi aikojansa, ouostui elämätänsä, jop' on astuikse alemma, laskeusi lainehille, aalto impeä ajeli, tuuli tuuli kohtuiseksi.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Tuo sotka sokea lintu, liiteleikse, laateleikse, keksi polven veen emosen sinerväisellä selällä, luuli heinämättähäksi, tuoreheksi turpeheksi.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Siihen laativi pesänsä, muni kultaiset munansa, kuusi kultaista munoa, rautamunan seitsemännen, alkoi hautoa munia, päättä polven lämmitellä.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Jopa tuosta veen emonen, veen emonen, ilman impi, luuli polvensa palavan, vavahutti polveansa, karskahti munat muruiksi, meren aaltohon ajaikse.

ESILAUSUJA (kätensä kohottaen.)

Munasen alainen puoli alaiseksi maaemäksi, munasen yläinen puoli yläiseksi taivahaksi, yläpuoli ruskeaista päivöseksi paistamahan, yläpuoli valkeaista se kuuksi kumottamahan; mi munassa kirjavaista, ne tähiksi taivahille, mi munassa mustukaista nepä ilman pilvilöiksi.

(Vaitiolo.)

2:NEN VUOROLAUSUJA

Ajat eellehen menevät, vuoet tuota tuonemmaksi, uuen päivän paistaessa, uuen kuun kumottaessa; aina uipi veen emonen, veen emonen, ilman impi, noilla vienoilla vesillä, utuisilla lainehilla, eessänsä vesi vetelä, takanansa taivas selvä.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Jo vuonna yheksäntenä, kymmenentenä kesänä nosti päätänsä merestä, kohottavi kokkoansa, alkoi luoa luomiansa, saautella saamiensa selvällä meren selällä ulapalla aukealla.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Kussa kättä käännähytti, siihen niemet siivoeli; kussa pohjasi jalalla, kalahauat kaivaeli; kussa ilman kuplistihe, siihen syöverit syventi.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Kylin maahan kääntelihe, siihen sai sileät rannat; jaloin maahan kääntelihe, siihen loi lohiapajat; päin päätyi maata vasten, siihen laitteli lahelmat.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Ui siitä ulomma maasta, seisattelihe selälle; luopi luotoja merehen, kasvatti salakaria laivan laskemasijaksi, merimiesten pään menoksi.

MOLEMMAT

Jo oli saaret siivottuna, luotu luotoset merehen, ilman pielet pistettynä, maat ja manteret sanottu, kirjattu kiviin kirjat, veetty viivat kallioihin, viel' ei synny Väinämöinen, ilmau ikirunoja, Kapehesta kantajasta, Ilmattaresta emosta.

ESILAUSUJA (nousee)

Kuu keritä, päiväyt päästä, otava yhä opeta miestä ouoilta ovilta, veräjiltä vierahilta! Saata maalle matkamiestä, ilmoille inehmon lasta kuuta taivon katsomahan, päiveä ihoamahan, otavaista oppimahan, tähtiä tähyämähän!

(Odottaa suurimmassa jännityksessä ja kädet taivasta kohden ojennettuina. Vuorolausajat ovat nousseet ja seuranneet hänen esimerkkiään. Väinämöinen näkyy, tullen hitaasti laululehdon oikealta puolen.)

KUORO

Se oli syntä Väinämöisen, rotu rohkean runojan!

(Kohottavat kätensä tervehdykseen. Vaitiolo.)

VÄINÄMÖINEN (päänsä kohottaen)

Kenpä maita kylvämähän, toukoja tihittämähän?

ESILAUSUJA

Pellervoinen pellon poika,
Sampsä poika pikkalainen.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Kylvi maita kyyhätteli, kylvi maita, kylvi soita, kylvi auhtoja ahoja, panettavi paasikoita.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Mäet kylvi männiköiksi, kummut kylvi kuusikoiksi, kankahat kanervikoiksi, notkot nuoriksi vesoiksi.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Noromaille koivut kylvi, lepät maille leyhkeille, tuomet kylvi tuorehille, raiat maille raikkahille, pihlajat pyhille maille, pajut maille paisuville, katajat karuille maille, tammet virran vieremille.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Läksi puut ylenemähän, vesat nuoret nousemahan, kasvoi kuuset kukkalatvat, lautui lakkapäät petäjät, nousi koivupuut noroilla, lepät mailla leyhkeillä, tuomet mailla tuorehilla, katajat karuilla mailla, katajahan kaunis marja, tuomehen hyvä he'elmä.

(Vaitiolo.)

VÄINÄMÖINEN (voimakkaasti)

Yks on tammi taimimatta, juurtumatta puu Jumalan.

ESILAUSUJA

Heitä herja valloillensa, olevillen onnillensa, vuota vielä yötä kolme, saman verran päiviäki, käypä siitä katsomahan, viikon päästä viimeistäki!

(Vaitiolo.)

VÄINÄMÖINEN (kuten edellä)

Ei ole tammi kasvanunna,
juurtununna puu Jumalan.

(Kohottaa samassa oikean kätensä otsalleen ikäänkuin tähytelisi merellepäin oikealle. Kuoro seuraa hänen esimerkkiään.)

ESILAUSUJA

Onpa tuolla neljä neittä, viisi veen on morsianta, ne on nurmen niitännässä, kastekorren katkonnassa nenässä utuisen niemen, päässä saaren terhenisen.

(Yleinen säpsähdys)

1:NEN VUOROLAUSUJA (vilkkaasti)

Tulipa merestä Tursas, uros aalloista yleni; tunki heinäset tulehen, ilmivalkean väkehen, ne kaikki poroksi poltti, kypeniksi kyyätteli.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Tuli tuhkia läjänen, koko kuivia poroja; saip' on siihen lemme lehti, lemme lehti, tammen

terho, josta kasvoi kaunis taimi, yleni vihanta virpi, nousi maasta mansikkaisna, kasvoi kaksihaarukkaisna.

1:NEN VUOROLAUSUJA (yhä suuremmalla kauhulla)

Ojenteli oksiansa, levitteli lehviänsä, latva täytti taivahalle, lehvät ilmoille levisi, piätti pilvet juoksemasta, hattarat hasertamasta, päivän peitti paistamasta, kuuhuen kumottamasta.

(On lausunut viimeiset sanansa melkein parahtaen. Kuoro peittää kasvonsa kauhustuen.)

VÄINÄMÖINEN

Oisko tammen taittajata, puun sorean sortajata! Ikävä imehnon olla, kamala kalojen uia ilman päivän paistamatta, kuuhuen kumottamatta.

ESILAUUSUJA (päättään pudistaen)

Ei ole sitä urosta eikä miestä urheata, joka taisi tammen kaata. satalatvan langettoa.

VÄINÄMÖINEN (kätensä kohottaen)

Kave äiti kantajani, Luonnotar ylentäjäni! Laitapa ve'en väkeä — veessä on väkeä paljo — tämä tammi taittamahan puu paha hävittämähän eestä päivän paistavaisen, tieltä kuun kumottavaisen!

(Jää samaan asentoonsa. Kuoro odottaa jännityksellä.)

1:NEN VUOROLAUSUJA (merelle tähystäen)

Nousipa merestä miesi, uros aalloista yleni; ei tuo ollut suuren suuri eikä aivan pienen pieni: miehen peukalon pituinen, vaimon vaaksan korkeuinen.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Vaski — on hattu hartioilla, vaskisaappahat jalassa, vaskikintahat käessä, vaskikirjat kintahissa, vaskivyöhyt vyölle vyötty, vaskikirves yön takana.

VÄINÄMÖINEN (ylenkatseellisesti)

On miesi näkemiänsä, uros silmän luontiansa, pystyn peukalon pituinen, härän kynnen korkunainen, vähän kuollutta parempi, katonutta kaunihimpi.

ESILAUUSUJA

Saitp' on tuon sanoneheksi, katsahtaos vielä kerran, näet miehen muuttunehen, uuistunehen urohon: jalka maassa teutarovi, päähyt pilviä pitävi, parta on eessä polven päällä, hivus kannoilla takana, syltä on silmien välitse, syltä housut lahkehesta, puolta toista polven päästä, kahta kaation rajasta.

(Yleinen hämmästys.)

1:NEN VUOROLAUSUJA

Hivelevi kirvestänsä, tahkaisi tasatereä kuutehen kuvaisimehen, seitsemähän sieran päähän.

2:NEN VUOROLAUSUJA (vilkkaasti)

Iski puuta kirvehellä, tarpaisi tasaterällä, iski kerran, iski toisen, kohta kolmannen yritti.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Tuli tuiske kirvehestä, Panu tammesta pakeni, tahtoi tammi kallistua, lysmyä rutimoraita.

MOLEMMAT (riemuiten)

Jopa taisi tammen kaata ruhtoa rutimoraian!

(Kaikki hengähtävät helpotuksesta. Kanteletar on edellisen aikana näkynyt vasemmalla, uteliaasti

puiden lomitse kurkistellen. Nojaa puun runkoon, vienosti:)

KANTELETAR

Kenpä siitä oksan otti, se otti ikuisen onnen: kenpä siitä latvan taittoi, se taittoi ikuisen taian; kenpä lehvän leikkaeli, se leikkoi ikuisen lemmen. Mi oli lastuja pirannut, pälahellyt pälkäreitä selvälle meren selälle, lakeille lainehille, noita tuuli tuutteli, meren läikkä läikytteli venosina veen selällä, laivasina lainehilla.

VÄINÄMÖINEN (kätensä kohottaen)

Pääsi päivät paistamahan, pääsi kuut kumottamahan, pilvet pitkin juoksemahan, taivon kaaret kaartamahan nenähän utuisen niemen, päähän saaren terhenisen.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Siit' alkoi salot silota, metsät mielin kasvaella, lehti puuhun, ruoho maahan, linnut puuhun laulamahan, rastahat iloitsemahan, käki päällä kukkumahan.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Kasvoi maahan marjan varret, kukat kultaiset keolle, ruohot kasvoi kaikellaiset, monenmuotoiset sikesi; ohra on yksin nousematta, touko kallis kasvamatta.

ESILAUSUJA (miettivästi)

Eipä nouse Osmon ohra, ei kasva Kalevan kaura ilman maan alistamatta, ilman kasken kaatamatta, tuon tulella polttamatta.

VÄINÄMÖINEN (tehden kylväjänliikkeitä kädellään)

Minä kylvän kyyhättelen Luojan sormien lomitse, käen kautta Kaikkivallan tälle maalle kasvavalle, ahollen ylenevälle.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Akka manteren alainen, Mannun eukko, maan emäntä, pane nyt turve tunkemahan, maa väkevä vääntämähän; eip' on maa väkeä puutu sinä ilmoisna ikänä, kun lie armo antajista, lupa luonnon tyttäristä.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Nouse maa makoamasta, Luojan nurmi nukkumasta, pane korret korttumahan sekä varret varttumahan, tuhansin neniä nosta, saoin haaroja hajota kynnöstämme, kylvöstämme, varsin vaivamme näöstä.

ESILAUSUJA

Oi Ukko ylijumala, tahi taatto taivahinen, vallan pilvissä pitäjä, hattarojen hallitsija! Piä pilvissä keräjät, säkehissä neuvot selvät, iätä iästä pilvi, nosta lonka luotehesta, toiset lännestä lähetä, etelästä ennättele, vihmo vettä taivosesta, mettä pilvistä pirota orahille nouseville, touoille tohiseville!

(On kohottanut molemmat kätensä kuin rukoukseen. Vaitiolo.)

VÄINÄMÖINEN (nyykäyttää päätään tyytyväisenä)

Kasvoi ohra mieltä myöten, tähkät kuuella taholla, korret kolmisolmuksena.

KANTELETAR (vienosti)

Miksipä on tuo jätetty koivahainen kaatamatta?

VÄINÄMÖINEN

Siksipä on tuo jätetty koivahainen kasvamahan, lintujen leposijaksi, käkösen kukuntapuuksi. Siinä kukkuos käkönen, helkyttele hietarinta, hoiloo hopearinta, tinarinta riukuttele, kuku illoin, kuku aamuin, kerran keskipäivälläkin ihanoiksi ilmojamme, mieluisiksi metsiämme, rahaisiksi rantojamme, viljaisiksi vieriamme!

(On paljastanut päänsä edellisen kuluessa. *Kuoro* seuraa hänen esimerkkiään.)

ESIRIPPU.

AINO

HENKILÖT:

VÄINÄMÖINEN. JOUKAHAINEN. AINO. ÄITI. ANTELETAR. KUORO.

Kuoro paikallaan uhrikuusen alla. *Kanteletar* nojaa puun runkoon vasemmalla. Valaistus: nouseva aamurusko.

ESILAUSTRUJA (tyynesti)

Vaka vanha Väinämöinen elelevi aikojansa noilla Väinölän ahoilla, Kalevalan kankahilla, laulelevi virsiänsä, laulelevi, taitlevi. Lauloi päivät pääksytysten, shytysten yöt saneli muinaisia muisteloita, noita syntyjä syviä, joit' ei laula kaikki lapset, ymmärrä yhet urohot tällä inhalla iällä, katovalla kannikalla.

Kauas kuuluvi sanoma, ulos viestit vierähtävät Väinämöisen laulannasta, urohon osoannasta; viestit vierähti suvehen, sai sanomat Pohjolahan.

1:NEN VUOROLAUSTRUJA (vilkkammin)

Olipa nuori Joukahainen, laiha poika Lappalainen, se kävi kylässä kerran, kuuli kummia sanoja, lauluja laeltavaksi, parempia pantavaksi noilla Väinölän ahoilla, Kalevalan kankahilla, kuin mitä itseki tiesi, oli oppinut isolta.

2:NEN VUOROLAUSTRUJA (synkistyen)

Tuo tuosta kovin pahastui, kaiken aikansa kaehti Väinämöistä laulajaksi, paremmaksi itseänsä; jo tuli emonsa luoksi, luoksi valtavanhempansa, lähteäksensä käkesi, tullaksensa toivotteli noille Väinölän tuville, kera Väinön voitteloille.

(*Joukahainen*, miekka vyöllä ja jousi olalla tulee vainajien karsikosta laululehdon vasemmalta puolen. Äiti hänen perästään huolestuneena ja lempeästi estellen häntä.)

ÄITI

Siellä silma lauletahan, lauletahan, lausitahan suin lumehen, päin vitihin, kourin ilmahan kovahan, käsin kääntymättömäksi, jaloin liikkumattomaksi.

JOUKAHAINEN (kerskaten)

Hyväpä isoni tieto, emoni sitäi parempi, oma tietoni ylinnä! Jos tahon tasalle panna, miesten verroille vetäitä, itse laulan laulajani, sanelen sanelijani, laulan laulajan parahan pahimmaksi laulajaksi, jalkahan kiviset kengät, puksut puiset lantehille, kiviriipan rinnan päälle, kiviharkon hartioille, kivikintahat kätehen, päähän paatisen kypärän.

(Viittaa ylpeästi äidilleen ja etenee hitaasti, otsa rypyssä ja silmät miettivästi maahan luotuina keskinäyttämölle. Äiti menee murheellisena takaisin karsikkoon. Väinämöinen on tullut karsikosta laululehdon oikealta puolen ja etennyt samoin keskinäyttämölle. Sankarit seisovat hetkisen ja mittailevat tuimin katsein toisiaan.)

VÄINÄMÖINEN (tyynesti)

Kult' olet sinä sukua?

JOUKAHAINEN

Mie olen nuori Joukahainen, vaan sano oma sukusi, kult' olet sinä sukua, kuta, kurja, joukkioa?

VÄINÄMÖINEN

Kun liet nuori Joukahainen, veäite syrjähän vähäisen, sie olet nuorempi minua!

JOUKAHAINEN (ylpeästi)

Vähä on miehen nuoruesta, nuoruesta, vanhuudesta, kumpi on tieolta parempi, muistannalta mahtavampi, sep' on tiellä seisokahan, toinen tieltä siirtykähän; lienet vanha Väinämöinen, laulaja iän-ikuinen, ruvetkamme laulamahan, saakamme sanelemahan, mies on miestä oppimahan, toinen toista voittamahan.

VÄINÄMÖINEN

Mitäpä minusta ompii laulajaksi, taitajaksi, ain' olen aikani eelleyt näillä yksillä ahoilla, kotipellon pientarilla kuunnellut kotikäkeä; vaan kuitenkin, kaikitenki sano korvin kuullakseni, mitä sie enintä tieät, yli muien ymmärtelet.

JOUKAHAINEN

Tieämpä minä jotaki, sen on tieän selvällehen, tajuelen tarkoillehen: reppänä on liki lakea, liki lieska kiukoata.

(*Väinämöinen* tekee halveksivan liikkeen. *Joukahainen* kiivaammin:)

Hyvä on hylkehen eleä, ve'en koiran viehkuroia, luotansa lohia syöpi, sivultansa siikasiasia.

Siiell' on sileät pellot, lohella laki tasainen; hauki hallalla kutevi, kuolasuu kovalla säällä; ahven arka, kyrmyyniska, syksyt syvillä uipi, kesät kuivilla kutevi, rantasilla rapsehtivi.

(*Väinämöinen* kuten edellä.)

Kun ei tuosta kyllin liene, vielä tieän muunki tieon, arvoan yhen asian: Pohjola porolla kynti, Etelä emähevolla, Takalappi tarvahalla; tieän puut Pisan mäellä, hongat Hornan kalliolla, pitkät on puut Pisan mäellä, hongat Hornan kalliolla.

Kolme on koskea kovoa, kolme järveä jaloa, kolme vuotta korkeata tämän ilman kannen alla: Hämehe'ss' on Hälläpyörä, Kaatrankoski Karjalassa, ei ole Vuoksen voittanutta, yli käynnyttä Imatran.

(Lyhyt vaitiolo.)

VÄINÄMÖINEN (hymähtäen)

Lapsen tieto, naisen muisti, ei ole partasuun urohon, eikä miehen naisekkahan; sano syntyjä syviä, asioita ainoisia!

JOUKAHAINEN (epätoivon vimmalla)

Tieän mä tiasen synnyn, tieän linnuksi tiasen, kyyn viherän käärmeheksi, kiiskisen veen kalaksi, rauan tieän raukeaksi, mustan mullan muikeaksi, varin veen on vaikeaksi, tulen polttaman pahaksi.

Vesi on vanhin voitehista, kosken kuohu katsehista, itse luoja loitsijoista, Jumala parantajista.

Vuoresta vetosen syntyy,
tulen syntyy taivosesta,
alku rauan ruostehesta,
vasken kanta kalliosta.

Mätäs on märkä maita vanhin, paju puita ensimmäinen, hongan juuri huonehia, paatonen patarania.

VÄINÄMÖINEN (otsaansa rypistäen)

Muistatko mitä enemmän vai jo loppuivat lorusi?

JOUKAHAINEN (rehennellen)

Muistan vieläki vähäisen, muistanpa ajan mokoman, kun olin merta kyntämässä, meren

kolkat kuokkimassa, kalahauat kaivamassa, syänveet syventämässä, lampiveet on laskemassa, mäet mylleröittämissä, louhet luomassa kokohon.

Viel' olin miesnä kuentena, seitsemäntenä urosna tätä maata saataessa, ilmoa suettaessa, ilman pieltä pistämässä, taivon kaarta kantamassa, kuuhutta kulettamassa, aurinkoa auttamassa, otavaa ojentamassa, taivoa tähittämässä.

VÄINÄMÖINEN

Sen varsin valehtelitki; ei sinua silloin nähty, kun on merta kynnettihin, kalahauat kaivettihin. Eikä lie sinua nähty, ei lie nähty eikä kuultu tätä maata saataessa, ilmoa suettaessa, ilman pieltä pistettäissä, taivon kaarta kannettaissa.

JOUKAHAINEN

Kun ei lie minulla mieltä, kysyn mieltä miekaltani; oi on vanha Väinämöinen, laulaja laveasuinen, lähe miekan mittelöhön, käypä kalvan katselohon.

(Paljastaa miekkansa.)

VÄINÄMÖINEN

En noita pahoin pelänne miekkojasi, mieliäsi, tuuriasi, tuumiasi, vaan kuitenkin, kaikitenki lähe en miekan mittelöhön sinun kanssasi, katala, kerallasi, keho raukka.

JOUKAHAINEN (murtaen haventaan)

Ken ei käy miekan mittelöhön, lähe ei kalvan katselohon, sen minä siaksi laulan, alakärsäksi asetan, panen semmoiset urohot sen sikäli, tuon tākäli, sorran sontatunkiohon, läävän nurkkahan nutistan!

(*Kuoro*, joka edellisen aikana on jännityksellä seurannut kohtauksen kehittymistä, kavahtaa ylös loukkauksen kuullessaan. Itse *Väinämöinen* on hätkähtänyt ja astahtanut askeleen taaksepäin. Oikaisee nyt itsensä täyteen mittaan, kohottaa oikean käsivartensa ja vaientaa yhdellä ainoalla mahtipontisella liikkeellä *Joukahaisen*, joka painuu sen voimasta ehdottomasti polvilleen.)

ESILAUSTRUJA (voimakkaasti)

Jopa suuttui Väinämöinen, jopa suuttui ja häpesi, itse loihe laulamahan, sai itse sanelemahan; ei ole laulut lasten laulut, lasten laulut, naisten naurut, ne on partasuun urohon, joit' ei laula kaikki lapset.

KUORO

Lauloi vanha Väinämöinen, järvet läikkyyi, maa järisi, vuoret vaskiset vapisi, paaet vahvat paukahteli, kalliot kaheksi lenti, kivet rannoilla rakoili.

1:NEN VUOROLAUSTRUJA

Lauloi nuoren Joukahaisen, lauloi suohon suonivöistä, niittyhyn nivuslihoista, kankahasen kainaloista.

2:NEN VUOROLAUSTRUJA

Jo nyt nuori Joukahainen jopa tiesi, jotta tunsu, tiesi tielle tullehensa, matkallen osannehensa, voittelohon, laulelohon kera vanhan Väinämöisen!

JOUKAHAINEN (surkealla äänellä)

Oi on viisas Väinämöinen, tietäjä iän-ikuinen, pyöräytä pyhät sanasi, peräytä lausehesi, päästä tästä pälkähästä, tästä seikasta selitä, panenpa parahan makson, annan lunnahat lujimmat!

VÄINÄMÖINEN

Niin mitä minulle annat, jos pyörän pyhät sanani?

JOUKAHAINEN

Onp' on mulla kaarta kaksi, josta kaksi kaunokaista, yks on lyömähän riveä, toinen tarkka amunnalle; ota niistä jompi kumpi!

VÄINÄMÖINEN (ylenkatseellisesti)

Huoli en, hurja, jousistasi, en, katala, kaaristasi, on noita itselläni joka seinä seisoteltu, joka vaarnanen varottu, miehittä metsässä käyvät, urohitta ulkotöillä.

(Tekee jälleen äskeisen kädenliikkeensä. *Joukahainen* painuu yhä syvemmä polvilleen.)

JOUKAHAINEN

Onp' on mulla purtta kaksi, kaksi on kaunoista venoa, yks on kiistassa kepeä, toinen paljo kannattava; ota niistä jompi kumpi!

VÄINÄMÖINEN (päätä pudistaen)

Enp' on huoli pursistasi, venehistäsi välitä, on noita itselläni joka tela tempaeltu, joka lahtema laottu, mikä tuulella tukeva, mikä vastasään menijä.

(Sama mykkä-näyttely kuin edellä.)

JOUKAHAINEN

On mulla oritta kaksi, kaksi kaunoista hepoa, yks on juoksulle jalompi, toinen raisu rahkehitta; ota niistä jompi kumpi!

VÄINÄMÖINEN

En huoli hevosiasi, sure en sukkajalkojasi, on noita itselläni joka soimi solmieltu, joka tanhua taluttu, vesi selvä selkäluilla, rasvalampi lautasilla.

(Mykkä-näyttely kuin edellä.)

JOUKAHAINEN

Oi on vanha Väinämöinen, pyörrytä pyhät sanasi, annan kultia kypärin, hopeita huovan täyen, isoni soasta saamat, taluttamat tappelosta!

VÄINÄMÖINEN (ylevästi)

En huoli hopeitasi, kysy en, kurja, kultiasi, on noita itselläni joka aitta ahtaeltu, joka vakkanen varottu, ne on kullat kuun ikuiset, päivän polviset hopeat.

(Mykkä-näyttely kuin edellä.)

JOUKAHAINEN

Oi on vanha Väinämöinen, päästä tästä pälkähästä, annan aumani kotoiset, heitän hietapeltojeni oman pääni päästimeksi, itseni lunastimeksi!

VÄINÄMÖINEN

En halaja aumojasi, herja, hietapeltojesi, on noita itselläni peltoja joka perällä, aumoja joka aholla, omat on paremmat pelot, omat aumat armahimmat.

(Mykkä-näyttely kuin edellä.)

JOUKAHAINEN (suurimmassa hädässä)

Oi on viisas Väinämöinen, tietäjä iän-ikuinen, laula jo laulusi takaisin, heitä vielä heikko henki, laske täältä pois minua, virta jo jalkoa vetävi, hiekka silmiä hiovi.

Kun pyörrät pyhät sanasi, luovuttelet luottehesi, annan Aino siskoseni, lainoan emoni lapsen sulle pirtin pyyhkijäksi, lattian lakaisijaksi, hulikkojen huuhtojaksi, vaippojen viruttajaksi, kutojaksi kultavaipan, mesileivän leipojaksi.

(*Kuoro* on Aion nimen kuullessaan säpsähtänyt, katsonut toinen toiseensa, mutta yhtyy nyt Joukahaisen rukoukseen.)

KUORO

Pyörrä pois pyhät sanasi, perin laske lausehesi!

Väinämöinen kohottaa riemastuneena ylös Joukahaisen ja katsoo hetken lämpimästi silmiin häntä. Kääntyy sitten vitkalleen oikealle, jääden suu hymyssä ja silmät ilosta säteilevinä sinistä järvenselkää ihaillemaan. — Joukahainen seisoo kotvan paikoillaan kuin ei oikein ymmärtäisi mitä on tapahtunut. Kääntyy sitten vasemmalle, hänen suunsa vääristyy äänettömään itkuun ja hän peittää kasvonsa käsivarrellaan. *Kuoro* istuu jälleen paikoilleen.

ESILAUSUJA

Jopa vanha Väinämöinen ihastui ikihyväksi, kun sai neion Joukahaisen vanhan päivänsä varaksi.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Pääsi nuori Joukahainen, pääsi leuan liettehestä, parran paikasta pahasta.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Tuossa nuori Joukahainen, itkeä vetistelevi alla päin, pahoilla mielin, kaiken kallella kypärin.

(*Äiti* tulee vasemmalta karsikosta ja huomaa Joukahaisen.)

ÄITI

Mitä itket, poikueni, nuorna saamani nureksit?

JOUKAHAINEN

Oi on maammo, kantajani, jo on syytä syntynynnä, taikoja tapahtununna, syytä kyllin itkeäni, Liikoja nureksiani! Tuot' itken tämän ikäni, puhki polveni murehin: annoin Aino siskoseni, lupasin emoni lapsen Väinämöiselle varaksi, laulajalle puolisoksi, turvaksi tutisevalle, suojaksi sopenkululle.

ÄITI (ilahtuen)

Elä itke, poikueni, ei ole itkettäviä, suuresti surettavia: tuota toivoin tuon ikäni, puhki polveni halasin sukuhuni suurta miestä, rotuhuni rohkeata, vävykseni Väinämöistä, laulajata langokseni.

(Ohjaa hänet vasemmalle karsikkoon. Pitkä vaitiolo. *Kanteletar* näkyy puiden lomasta vasemmalta.)

KANTELETAR

Sisar nuoren Joukahaisen itse itkullen apeatui, itki päivän, itki toisen poikkipuolin portahalla, itki suuresta surusta, apeasta miel'alasta.

(*Aino* tulee itkien vasemmalta karsikosta. *Äiti* heti hänen jäljessään.)

ÄITI (mielistellen)

Mitä itket, Ainoseni, kun olet saava suuren sulhon, miehen korkean kotihin, ikkunoillen istujaksi, lautsoille lavertajaksi?

AINO

Oi emoni, kantajani, itkenpä minä jotaki, itken kassan kauneutta, tukan nuoren tuuheutta, hivuksien hienoutta, jos ne piennä peitetähän, katetahan kasvavana. Tuotapa ikäni itken, tuota päivän armautta, suloutta kuun komean, ihanuutta ilman kaiken, jos oisi nuorna jättäminen, lapsena unohtaminen veikon veistotanterille, ison ikkunan aloille.

ÄITI (anekarasti)

Mene huima huolinesi, epäkelpo itkuinesi! Ei ole syytä synkistyä, aihetta apeatua: paistavi Jumalan päivä muuallaki maailmassa, ei isosi ikkunoilla, veikkosi veräjän suulla; myös on marjoja mäellä, ahomailla mansikoita poimia sinun poloisen ilmassa etempänäki, ei aina ison

ahoilla, veikon viertokankahilla.

(Menee vasemmalle karsikkoon. Aino pyyhkii hitaasti kyyneleensä ja poistuu vasemmalle puiden lomaan.)

KANTELETAR (vienosti)

Tuopa Aino, neiti nuori, sisar nuoren Joukahaisen, läksi luutoa lehosta, vastaksehen varvikosta, taittoi vastan taatollensa, toisen taittoi maammollensa, kokoeli kolmannenki verevälle veiolensa.

(*Aino* palajaa takaisin, pari nuorta koivunlehvää sylissänsä. *Väinämöinen* on sillä aikaa käännähtänyt ja ottanut päättävästi askeleen vasemmalle. Tervehtivät toisiaan äänettömästi, *Väinämöinen* iki-ihastuneena, *Aino* säikähtyneenä ja painaen sydänalaansa. Koivunlehvät ovat hänen sylistään maahan valahtaneet.)

VÄINÄMÖINEN

Eläpä muille, neiti nuori, kuin minulle, neiti nuori, kannan kaulan helmilöitä, rinnan ristiä rakenna, pane päätä palmikolle, sio silkillä hivusta!

(Sulkee tien häneltä.)

AINO (säpsähtäen)

En sinulle enkä muille kannan rinnan ristilöitä päätä silkillä sitaise; huoli en haahan haljakoista, vehnän viploista valita, asun karioissa sovissa, kasvan leivän kannikoissa tykönä hyvän isoni, luona armahan emoni.

(Purskahtaa itkuun, riistää ristit rinnaltaan, kullat kulmiltaan ja putkahtaa nopeasti Väinämöisen ohi vasemmalle karsikkoon. Väinämöinen jää hämmästyneenä hänen jälkeensä katsomaan, painaa sitten päänsä alas ja peittää silmänsä kädellään. Poistuu hitaasti oikealle karsikkoon. Hetken perästä näkyy vasemmalta karsikosta Aino, yhä nyhykien, ynnä *Äiti* hänen jäljessään.)

ÄITI (lempeästi)

Älä itke, tyttäreni, nuorna saamani nureksi! Syö vuosi suloa voita, tulet muita vuolahampi, toinen syö sianlihoa, tulet muita sirkeämpi, kolmas kuorekokkareita, tulet muita kaunihimpi; astu aittahan mäelle, aukaise parihin aitta siellä on arkku arkun päällä, lipas lippahan lomassa, aukaise parihin arkku, kansi kirjo kimmahuta, siinä on kuusi kultavyötä, seitsemän sinihamoista, ne on Kuuttaren kutomat, Päivättären päättelemät. Niin tulet tupahan tuolta, astut aitasta sisälle sukukuntasi suloksi, koko heimon hempeäksi, kulet kukkana kujilla, vaapukkaisena vaellat, ehompana entistäsi, parempana muinaistasi.

(*Aino* nyhykii yhä esiliina kasvojensa edessä. Äiti häviää karsikkoon. Aino paljastaa kasvonsa ja ottaa surumielisenä askeleen eteenpäin.)

AINO

Miten on mieli miekkoisien, autuaallisten ajatus? Niinp' on mieli miekkoisien, autuaallisten ajatus, kuin on vellova vetonen eli aalto alahassa; mitenpä poloisten mieli, kuten allien ajatus, kuin on hanki harjan alla, vesi kaivossa syvässä. Parempi minun olisi, parempi olisi ollut syntymättä, kasvamatta, suureksi sukeumatta, näille päiville pahoille, ilmoille ilottomille; oisin kuollut kuusi-öisnä, kaonnut kaheksan-öisnä, oisi en paljoa pitänyt: vaaksan palttinapaloo, pikkaraisen pientaretta, emon itkua vähäisen, ison vieläki vähemmän, veikon ei väheäkänä.

(Äiti ilmestyy jälleen vasemmalta karsikosta, katsoo hetken häntä päätä pudistaen ja tulee hänen luokseen lempeänä ja hiljaisena.)

ÄITI (hiljaa)

Mitä itket, impi rukka, kuta, vaivainen, valitat?

(*Aino* purskahtaa hillittömään itkuun ja heittäytyy hänen parmailleen.)

AINO

Sitä itken, impi rukka, kaiken aikani valitan, kun annoit minun, poloisen, oman lapsesi

lupasit, käskit vanhalle varaksi ikäpuolelle iloksi, turvaksi tutisevalle, suojaksi sopenkululle; oisit ennen käskenyynnä alle aaltojen syvien, sisareksi siikasille, veikoksi ve'en kaloille; parempi meressä olla, alla aaltojen asua, sisarena siikasilla, veikkona ve'en kaloilla kuin on vanhalla varana, turvana tutisijalla.

(*Äiti* ohjaa hänet lempeästi vasemmalle karsikkoon.)

KANTELETAR

Siitä astui aittamäelle, astui aittahan sisälle; aukaisi parahan arkun, kannen kirjo kimmahutti, löysi kuusi kultavyötä, seitsemän sinihametta, ne on päällensä puukevi varrellensa valmistavi; pani kullat kulmillensa, hopeat hivuksillensa, sinisilkit silmillensä, punalangat päänsä päälle. Läksi siitä astumahan ahon poikki, toisen pitkin, vierä soita, vierä maita, vierä synkkiä saloja, itse lauloi mennessänsä, virkki vieriellessänsä...

(*Aino* tulee vasemmalta kalpeana, kynelettömänä yllämainitulla tavalla koristettuna.)

AINO (tuijottavin silmin)

Syöntäni tuimelevi, päätäni kivistelevi, eikä tuima tuimemmasti, kipeämmästä kivistä, jotta, koito, kuolisinki, katkeaisinki, katala, näiltä suurilta suruilta, apeilta miel'aloilta.

Jo oisi minulla aika näiltä ilmoilta eritä, aikani Manalle mennä, ikä tulla Tuonelahen: ei mua isoni itke, ei emo pane pahaksi, ei kastu sisaren kasvot, veikon silmät vettä vuoa, vaikka vierisin vetehen, kaatuisin kalamerehen, alle aaltojen syvien, päälle mustien murien.

(Kulkee kuin unessa yli näyttämön oikealle. Pysähtyy, katsoo kasvot jäykistyneinä selälle. Istuu, itkee.)

KANTELETAR

Astui päivän, astui toisen, päivänäpä kolmantena ennätti meri etehen, ruokoranta vastahansa; tuohon yöhyt yllättävi, pimeä piättelevi.

Siinä itki impi illan, kaikerteli kaiken yötä rannalla vesikivellä, laajalla lahen perällä; aamulla ani varahin katsoi tuonne niemen päähän, kolme oli neittä niemen päässä, ne on merta kylpemässä, Aino neiti neljänneksi, vitsan varpa viienneksi.

AINO (kuin unessa)

Elköhön minun isoni sinä ilmoisna ikänä vetäkö ve'en kaloja tältä suurelta selältä!

Elköhön minun emoni
sinä ilmoisna ikänä
panko vettä taikinahan
laajalta kotilahelta!

Elköhönp' on veikkoseni
sinä ilmoisna ikänä
juottako sotaoritta
rannalta merelliseltä!

Elköhönp' on siskoseni sinä ilmoisna ikänä peskö tästä silmiänsä kotilahen laiturilta!

(Vavahtaa äkkiä, riisuu kenkäänsä ja syöksyy oikealle rantavesakkoon.)

KANTELETAR

Heitti paitansa pajulle, hamehensa haapaselle, sukkansa sulalle maalle, kenkäänsä vesikivelle, helmet hietarantaselle, sormukset somerikolle.

Kivi oli kirjava selällä, paasi kullan paistavainen, kiistasi kivellen uia, tahtoi paaelle paeta.

AINO (näkyvättömänä)

Mikäli meren vesiä, sikäli minun veriä, mikäli meren kaloja, sikäli minun lihoja, mikä rannalla risuja, se on kurjan kylkiluita.

(*Kuoro*, joka edellisen aikana on seurannut tarkkaan hänen liikkeitään, nousee hämmästyneenä.)

KANTELETAR (kirkaisten)

Kilahti kivi vetehen, paasi pohjahan pakeni, neitonen kiven keralla, Aino paaen palleassa!

(Purskahtaa itkuun, peittäen kasvonsa hunnullaan.)

ESILAUSUJA

Se oli surma neien nuoren,
loppu kaunihin kanasen.

(*Kuoron* jäsenet istuvat alas ja peittävät pään käsiinsä. Pitkä vaitiolo.)

1:NEN VUOROLAUSUJA

Kukas nyt sanan saatantahan, kielikerran kerrontahan neien kuuluhun kotihin, kaunihisen kartanohon?

2:NEN VUOROLAUSUJA

Jänö sanan saatantahan, kielikerran kerrontahan, neien kuuluhun kotihin, kaunihisen kartanohon.

KANTELETAR (valittaen)

Jop' on kaunis kaatununna, tinarinta riutununna, sortunut hopeasolki, vyövaski valahtanunna, mennyt lietohon merehen, alle aavojen syvien, sisareksi siikasille, veikoksi ve'en kaloille.

(*Äiti* rientää pelästyneenä vasemmalta karsikosta, näkee Ainon puvun ja vaipuu hiljaiseen itkun-nyyhkytykseen.)

ÄITI

Elkätte, emot poloiset, sinä ilmoisna ikänä tuuitelko tyttäriä, lapsianne liekutelko vastoin mieltä miehelähän, niinkuin mie, emo poloinen, tuuittelin tyttöjäni, kasvatin kanasiani!

(Kyykistyy maahan, peittäen kasvonsa esiliinallaan).

KANTELETAR

Sai kähköset kukkumahan, yksi kukkui: lemmen, lemmen! toinen kukkui: sulhon, sulhon!
kolmas kukkui: auvon, auvon!

Kuka kukkui: lemmen, lemmen
sep' on kukkui kuuta kolme
lemmetömälle tytölle,
meressä makoavalle.

Kuka kukkui: sulhon, sulhon!
Sep' on kukkui kuusi kuuta
sulholle sulottomalle,
ikävissä istuvalle.

Kuka kukkui: auvon, auvon! se kukkui ikänsä kaiken auvottomalle emolle, iät päivät itkevälle.

ÄITI (keskeltä kyneleitään)

Elköhön emo poloinen kauan kuunnelko käkeä; kun käki kukahtelevi, niin syän sykähtelevi,
itku silmähän tulevi, ve'et poskille valuvi, hereämmät herne-aarta, paksummat pavun jyveä;
kyyvärän ikä kuluvi, vaaksan varsi vanhenevi, koko ruumis runnahtavi kuultua kevätkekösen.

(Kohottaa käsivartensa avuttomana taivasta kohden. *Kuoro* kääntyy pois liikutettuna, peittäen silmänsä käsillään.)

ESIRIPPU.

SAMMON TAONTA

HENKILÖT:

VÄINÄMÖINEN. ILMARINEN. JOUKAHAINEN. JOUKAHAISEN ÄITI. LOUHI. POHJAN NEITI. PIIKA PIKKARAINEN. KUORO.

(Kuoro paikallaan uhrikuusen alla. Valaistus: heleä kesä-aamu.)

ESILAUSUJA

Olipa nuori Joukahainen, laiha poika Lappalainen, piti viikoista vihoa, ylen kauaista käettä kera vanhan Väinämöisen, päälle laulajan ikuisen.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Laativi tulisen jousen, jalon kaaren kaunistavi, kaaren rauasta rakenti, vaskesta selän valavi, noita on kullalla kuvaili, hopealla huolitteli.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Vuoli piiliä pinosen, kolmisulkia kokosen, varret tammesta vanuvi, päät tekevi tervaksesta; minkä saapi valmihiksi, sen sitte sulittelevi pääskyn pienillä sulilla, varpusen vivustimilla.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Karkaeli nuoliansa, puretteli piillänsä maon mustissa mujuissa, käärmeihen kähyverissä.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Siitä vuotti Väinämöistä, saavaksi Suvantolaista, vuotti illan, vuotti aamun, vuotti kerran keskipäivän.

(Joukahainen näkyy väijyen lähestyvän vasemmalta karsikosta.)

ESILAUSUJA

Oli vanha Väinämöinen, laulaja iän-ikuinen, matkoava Pohjolahan, kulkeva Pimentolahan orihilla olkisella, hernevarrella hevolla.

(*Joukahainen* tähystelee oikealle, äkkää saaliinsa ja jännittää jousensa. *Äiti* tulee vasemmalta taustasta.)

ÄITI

Kelle jouta jouahutat, kaartaa rauta rauahutat?

JOUKAHAINEN

Pään varalle Väinämöisen, surmaksi Suvantolaisen.

ÄITI

Elä ammu Väinämöistä, kaota Kalevalaista, Väinö on sukua suurta.

JOUKAHAINEN

Ammun vanhan Väinämöisen, lasken laulajan ikuisen läpi syämmen, maksan kautta, halki hartiolihojen!

(*Kuoro* nousee kauhistuneena.)

ÄITI

Ampuisitko Väinämöisen, kaataisit Kalevalaisen, ilo ilmalta katoisi, laulu maalta lankeaisi!

KUORO (rukoillen)

Ilo on ilmalla parempi, laulu maalla laatusampi kuin ompi Manalan mailla, noilla Tuonelan tuvilla.

JOUKAHAINEN (hurjasti)

Kaotkohot jos kahesti kaikki ilmaiset ilomme, kaikki laulut langetkohot; varsin ammun, en varanne.

(Kohottaa jousensa.)

Min käsi alentanehe, sen nuoli ylentäköhön, min käsi ylentänehe, sen nuoli alentakohon!

(Liipaisee.)

ESILAUSTRUJA (parahtaan)

Ampui olkisen orihin alta vanhan Väinämöisen

JOUKAHAINEN (riemuiten)

Et sinä, vanha Väinämöinen, enempi elävin silmin sinä ilmoisna ikänä, kuuna kullan valkeana astu Väinölän ahoja, Kalevalan kankahia!

1:NEN VUOROLAUSTRUJA

Suistui vanha Väinämöinen selästä sinisen hirven!

2:NEN VUOROLAUSTRUJA

Sormin suistui mies sulahan, käsin kääntyi lainehesen!

(Istuvat, peittävät kasvonsa murhemielin. *Äiti*, joka edellisen aikana on seisonut selin Joukahaiseen, kädet silmillään, kääntyy nyt hiljaa valittaen.)

ÄITI

Joko ammuut Väinämöisen, kaotit Kalevan poian?

JOUKAHAINEN

Jo nyt ammuin Väinämöisen ja kaaoin Kalevalaisen, loin on merta luutimahan, lainetta lakaisemahan; tuohon lietohon merehen, aivan aaltojen sekahan sortui ukko sormillehen, kääntyi kämmenyisillehen.

(Menee ylpeänä vasemmalle. *Äiti* seuraa häntä surullisena.)

ÄITI

Pahoin teit sinä poloinen, kun on ammuut Väinämöisen, kaotit Kalevalaisen, Suvantolan suuren miehen, Kalevalan kaunihimman.

(Molemmat pois. Pitkä vaitiolo. Kuuluu vanhan miehen valitusta oikealta. Kuoro kuuntelee. Väinämöinen nousee vaivaloisesti rantapenkereelle.)

ESILAUSTRUJA

Vaka vanha Väinämöinen!

1:NEN VUOROLAUSTRUJA

Sata haavoja sivulla, tuhat tuulen pieksemätä.

2:NEN VUOROLAUSTRUJA

Partaki pahoin kulunut, tukka mennyt tuuhakaksi.

PIIKA PIKKARAINEN (juosten vasemmalta)

Kuulen mie mereltä itkun, poikki joen juorotuksen!

LOUHI (tulee hänen jälestään)

Ei ole itku lapsen itku eikä vaimojen valitus, itku on partasuun urohon, jouthileuan juorottama.

(Huomaa Väinämöisen.)

Ohoh sinua, ukko utra, jo olet maalla vierahalla!

VÄINÄMÖINEN

Jo ma itseki tieän, olen maalla vierahalla, tuiki tuntemattomalla; maallani olin parempi, kotonani korkeampi.

LOUHI

Saisiko sanoakseni, oisiko lupa kysyä, mi sinä olet miehiäsi ja kuka urohiasi?

VÄINÄMÖINEN

Mainittihinpa minua, arveltihin aikoinansa illoilla iloitsijaksi, joka laakson laulajaksi noilla Väinölän ahoilla, Kalevalan kankahilla; mi jo lienenki katala, tuskin tunnen itsekänä.

(Painaa päänsä jälleen.)

LOUHI (kunnioittavasti)

Nouse jo norosta, miesi, uros uuelle uralle, haikeasi haastamahan, satuja sanelemahan!

(Ojentaa kätensä, auttaa hänet ylös ja taluttaa vasemmalle keskinäyttämölle. *Piika pikkurainen* tuo hänen viittauksestaan oluthaarikan. *Louhi* tarjoaa sen suurella kohteliaisuudella *Väinämöiselle*, joka juo halukkaasti.)

VÄINÄMÖINEN

Terve tänneki Jumala!

LOUHI

Terve tervehyttäjälle!

(*Piika pikkurainen* vie haarikan pois.)

Mitä itkit, Väinämöinen, uikutit, Uvantolainen, tuolla paikalla pahalla, rannalla meryttä vasten?

VÄINÄMÖINEN

Onpa syytä itkeäni, vaivoja valittoani, kauan oon meriä uinut, lapioinut lainehia noilla väljillä vesillä, ulapoilla aukeoilla.

LOUHI (mielistelevästi)

Hyvä tääll' on ollaksesi, armas aikaellaksesi, syöä lohta luotaselta, sivulta sianlihoa.

(Viittaa vieraanvaraisesti vasemmalle.)

VÄINÄMÖINEN (päättään pudistaen)

Kylkehen kyläinen syönti, hyvissäki vierahissa! Mies on maallansa parempi, kotonansa korkeampi. Soisipa sula Jumala, antaisipa armoluoja, pääsisin omille maille, elomailten entisille! Parempi omalla maalla vetonenki virsun alta kuin on maalla vierahalla kultamaljasta metonen.

LOUHI (viekkaasti!)

Niin mitä minullen annat, kun saatan omille maille, oman peltosi perille, kotisaunan saapuville?

VÄINÄMÖINEN

Otatko kultia kypärin, hopeita huovallisen?

LOUHI

Kullat on lasten kukkasia, hopeat hevon helyjä! Taiatko takoa Sammon, kirjokannen kalkutella joutsenen kynän nenästä, maholehmän maitosesta, yhen ohrasen jyvästä, yhen uuhen villasesta, niin annan tytön sinulle, panen neien palkastasi, saatan sun omille maille, oman linnun laulamille.

VÄINÄMÖINEN (mieltiväisenä)

Taia en Sampo takoa, kirjokantta kirjoitella; saata mie omille maille, työnän seppo Ilmarisen, joka Samposi takovi, kirjokannet kalkuttavi, neitosi lepyttelevi, tyttäresi tyy'yttävi.

(Kehuskellen.)

Se on seppo sen mokoma, ylen taitava takoja, jok' on taivoa takonut, ilman kantta kalkutellut; ei tunnu vasaran jälki, eikä pihtien pitämät.

LOUHI

Sille työnän tyttäreni, sille lapseni lupoon, joka Sampuen takovi, kannen kirjo kirjoittavi. Panen varsan valjahisin, ruskean re'en etehen, saatan vanhan Väinämöisen elomailten entisille.

(Poistuu vasemmalle taustaan. Väinämöinen jää keskinäytämölle seisomaan mietteissään.)

ESILAUSUJA

Tuo oli kaunis Pohjan neiti, maan kuulu, ve'en valio, istui ilman vempelillä, taivon kaarella kajotti pukehissa puhtahissa, valkeissa vaattehissa; kultakangasta kutovi, hopeista huolittavi kultaisesta sukkulasta, pirralla hopeisella.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Suihki sukkula piossa, käämi käessä kääperöitsi, niidet vaskiset vatasi, hopeinen pirta piukki neien kangasta kutoissa, hopeista huolittaissa.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Vaka vanha Väinämöinen ajoa karittelevi pimeästä Pohjolasta, summasta Sariolasta.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Ajoi matkoa palasen, pikkaraisten piirrätteli, kuuli sukkulan surinan ylähältä päänsä päältä.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Tuossa päätänsä kohotti, katsahtavi taivahalle, kaari on kaunis taivahalla, neiti kaaren kannikalla, kultakangasta kutovi, hopeista helskyttävä.

(*Pohjan neiti*, kultakuontalo kädessään, tulee vasemmalta taustasta. Väinämöinen kohottaa päänsä ja jää häneen huikaistuneena tuijottamaan.)

VÄINÄMÖINEN (avosylin)

Tule, neiti, korjahani, laskeite rekoseheni!

POHJAN NEITI

Miksi neittä korjahasi, tyttöä rekosehesi?

VÄINÄMÖINEN

Siksi neittä korjahani, tyttöä rekoseheni: mesileivän leipojaksi, oluen osoajaksi, joka lautsan laulajaksi, ikkunan iloitsijaksi noilla Väinölään tiloilla, Kalevalan kartanoilla.

POHJAN NEITI (ylpeästi!)

Valkea kesäinen päivä, neitivalta valkeampi, vilu on rauta pakkasessa, vilumpi miniävalta, niin on neiti taattolassa kuin marja hyvällä maalla, niin miniä miehelässä kuin on koira kahleissa; harvoin saapi orja lemmen, ei miniä milloinkana.

VÄINÄMÖINEN

Lapsi on tytär kotona, vasta neiti naituansa. Tule neiti korjahani, en ole mitätön miesi.

POHJAN NEITI (ilkkuen)

Sillepä minä menisin, kenp' on veistäisi venosen kehrävarteni muruista, työntäisi venon vesille käsivarren kääntämättä.

VÄINÄMÖINEN

Liene ei maassa, maailmassa, koko ilman kannen alla mointa laivan laatijata.

(Kääntyy nyreänä oikealle. *Pohjan neiti* menee ilkkuen vasemmalle.)

ESILAUSUJA

Siitä vanha Väinämöinen laulelevi, taitolevi, lauloi kuusen kukkalatvan, kukkalatvan, kultalehvän, latvan työnti taivahalle, lauloi kuun kumottamahan kultalatva-kuusosehen, lauloi oksillen otavan.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Ajavi karittelevi kohti kultaista kotia, alla päin, pahoilla mielin, kaiken kallella kypärin, kun oli seppo Ilmarisen, takojan iän-ikuisen, luvannut lunastimeksi, oman päänsä päästimeksi.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Jop' on seisottui oronen Osmon uuden pellon päähän, siitä vanha Väinämöinen päättä korjasta kohotti, kuuluvi pajasta pauke, hilke hiilihuonehesta.

(*Ilmarinen* tulee oikealta karsikosta. Tervehtii sydämellisesti Väinämöistä.)

ILMARINEN

Oi sie vanha Väinämöinen, miss' olet viikon viipynynnä, kaiken aikasi asunut?

VÄINÄMÖINEN

Tuoll' olen viikon viipynynnä, kaiken aikani elellyt pimeässä Pohjolassa, summassa Sariolassa, liukunut Lapin laulla, tietomiesten tienohiila.

ILMARINEN

Mitä lausut matkoiltasi, tultua kotituville?

VÄINÄMÖINEN (vieksaasti)

Äijä on mulla lausumista: onp' on neiti Pohjolassa, impi kylmässä kylässä, jok' ei suostu sulhosihin, mielly miehi'in hyvihin, kiitti puoli Pohjan maata, kun ompii kovin korea: kuuhtu paistoi kulmaluilta, päivä rinnoilta risoitti, otavainen olkapäiltä, seitsentähtinen selältä. Sinä seppo Ilmarinen, takoja iän-ikuinen, lähe neittä noutamahan, päättä kassa katsomahan! Kun saatat takoa Sammon, kirjokannen kirjaella, niin saat neion palkastasi, työstäsi tytön ihanan.

(Vaitiolo. *Ilmarinen* katsoo tiukasti häneen. *Väinämöinen* ei kestä hänen katsettaan, vaan kääntää kasvonsa pois.)

ILMARINEN

Ohoh vanha Väinämöinen, joko sie minun lupasit pimeähän Pohjolahan oman pääsi päästimeksi, itsesi lunastimeksi! En sinä pitkänä ikänä, kuuna kullaa valkeana lähe Pohjolan tuville, Sariolan salvoksille.

VÄINÄMÖINEN (vieksaasti)

Viel' on kumma toinen kumma, onp' on kuusi kukkalatva, kukkalatva, kultalehvä Osmon pellon pientarella; kuuhut latvassa kumotti, oksilla otava seisoi.

ILMARINEN

En usko toeksi tuota, kun en käyne katsomahan, nähne näillä silmilläni.

VÄINÄMÖINEN

Kun et usko kuitenkin, lähtekämme katsomahan, onko totta vai valetta.

(Osoittaa etualalle vasemmalle.)

ILMARINEN (hämmästyen)

Onhan oksilla otava, kuuhut kuusen latvasessa!

VÄINÄMÖINEN

Nyt sinä, seppo veikkoseni, nouse kuuta noutamahan, otavaista ottamahan kultalatva-kuusosesta.

(Ilmarinen astuu viehättyneenä askeleen eteenpäin.)

ESILAU SUJA

Voipa miestä mieletöntä, äkki-outoa urosta! Nousit, outo, oksapuuhun, lapsen mieli, latvapuuhun, kuvakuun on nouantahan, valetähtyen varahan.

VÄINÄMÖINEN (kätensä kohottaen)

Ota, tuuli, purtehesi, ahava, venosehesi vieä vieritelläksesi pimeähän Pohjolahan!

Nousi tuuli tuppurihin, ilma raivohon rakentui, otti seppo Ilmarisen vieä viiletelläksensä pimeähän Pohjolahan, summahan Sariolahan.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Siinä seppo Ilmarinen jopa kulki, jotta joutui, kulki tuulen tietä myöten, ahavan rataa myöten, yli kuun, alitse päivän, otavaisten olkapäitse; päätyi Pohjolan pihalle, Sariolan saunatielle.

(*Väinämöinen* poistuu vitkalleen oikealle taustaan. *Ilmarinen* on etennyt vasemmalle, silmät yhä kuviteltuun kuuseen kiintyneinä. *Louhi* tulee vasemmalta.)

LOUHI

Mi sinä lienet miehiäsi ja kuka urohiasi? Tulit tänne tuulen tietä, ahavan rekiratoa, eikä koirat kohti hauku, villahännät virkkaele.

ILMARINEN (komeasti)

En ma tänne tullutkana kylän koirien kuluksi.

LOUHI

Oletko tullut tuntemahan, kuulemahan, tietämähän tuota seppo Ilmarista, takojata taitavinta? Jo on viikon vuotettuna sekä kauan kaivattuna näille Pohjolan perille, uuen Sammon laaintahan.

ILMARINEN

Lienen tullut tuntemahan tuon on seppo Ilmarisen, kun olen itse Ilmarinen, itse taitava takoja.

LOUHI

Neityeni nuorempani, lapseni vakavimpani, pane nyt päällesi parasta, varrellesi valkeinta, hempeintä helmoillesi, ripeintä rinnoillesi! Jo on seppo Ilmarinen, takoja iän-ikuinen, saanut

Sammon laaintahan, kirjokannen kirjantahan.

(Keskustele Ilmarisen kanssa. Hetken perästä tulee vasemmalta taustasta *Pohjan neiti* juhlapuvussa oluthaarikka kädessään. Tarjoa sen Ilmariselle.)

ILMARINEN

Terve tänneki Jumala alle kuulun kurkihirren, alle kaunihin katoksen!

(Juo ja ojentaa haarikan takaisin Pohjan neidille, joka nähtävällä mielihyvällä mittailee hänen upeaa olentoaan.)

POHJAN NEITI

Terve tervehyttäjälle.

(Poistuu. *Ilmarinen* jää hänen jälkeensä ihastuneena katsomaan. Louhi seuraa viekkaana heidän kasvon-ilmeitään.)

LOUHI

Ohoh seppo Ilmarinen, takoja iän-ikuinen, saatatko takoa Sammon, kirjokannen kirjaella, joutsenen kynän nenästä, maholehmän maitosesta, ohran pienestä jyvästä, kesä-uuhun untuvasta, niin saat neion palkastasi, työstäsi tytön ihanan?

ILMARINEN (kuin heräten)

Saattanen takoa Sammon, kirjokannen kalkutella, kun olen taivoa takonut, ilman kantta kalkuttanut!

(Menevät vasemmalle.)

ESILAUSUJA

Läksi Sammon laaintahan, kirjokannen kirjontahan, päivän laati palkehia, toisen ahjoa asetti, tunki ainehet tulehen, takehensa alle ahjon otti orjat lietsomahan, väkipuolet vääntämähän.

Orjat lietsoi löyhytteli, kolme päiveä kesäistä ja kolme kesäistä yötä, kivet kasvoi kantapäihin, vahat varvasten sijoille.

Itse seppo Ilmarinen, takoja iän-ikuinen, kallistihe katsomahan ahjonsa alaista puolta, mitä tullehe tulesta, selvinnehe valkeasta.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Jousi tungeikse tulesta, kaari kulta kuumoksesta, kaari kulta, pää hopea, varsi vasken kirjavainen.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Veno tungeikse tulesta, punapursi kuumoksesta, kokat kullann kirjaeltu, hangat vaskesta valettu.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Hieho tungeikse tulesta, sarvi kulta kuumoksesta, otsassa otavan tähti, päässä päivän pyöryläinen.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Aura tungeikse tulesta, terä kulta kuumoksesta, terä kulta, vaski varsi, hopeata ponnin päässä.

ESILAUSUJA

Se on seppo Ilmarinen ei ihastu tuotakana, auran katkaisi kaheksi, alle ahjonsa ajavi; laittoi tuulet lietsomahan, väkipuuskat vääntämähän.

VUOROLAUSUJAT (voimakkaasti)

Lietsoi tuulet löyhytteli, itä lietsoi, lietsoi länsi, etelä enemmän lietsoi, pohjainen kovin porotti, lietsoi päivän, lietsoi toisen, lietsoi kohta kolmannenki, tuli tuiske ikkunasta, säkehet ovesta säykkyi, tomu nousi taivahalle, savu pilvihin sakeni.

(Kaikki ovat nousseet innoissaan.)

ESILAUSUJA

Se on seppo Ilmarinen päivän kolmannen perästä kallistihe katsomahan ahjonsa alaista puolta; näki Sammon syntyväksi, kirjokannen kasvavaksi.

Takoa taputtelevi, lyöä lynnähyttelevi, takoi Sammon taitavasti: laitahan on jauhomyllyn, toisehen on suolamyllyn, rahamyllyn kolmantehen.

Siitä jauhoi uusi Sampo, kirjokansi kiikutteli, jauhoi purnun puhteheessa, yhen purnun syötäviä, toisen purnun myötäviä, kolmannen kotipitoja.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Niin ihastui Pohjan akka, saattoi sitte Sammon suuren Pohjolan kivimäkehen, vaaran vaskisen sisähän, yheksän lukon taa'aksi.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Siihen juuret juurrutteli yheksän sylen syvähän, juuren juurti maa-emähän, toisen vesivierthehesen, kolmannen kotimäkehen.

(Istuvat. *Ilmarinen, Pohjan neiti ja Louhi* tulevat vasemmalta karsikosta.)

ILMARINEN (Louhelle).

Joko nyt minulle neiti, kun sai Sampo valmihiksi, kirjokansi kaunihiksi?

(*Louhi* kuiskaa jotakin tyttärelleen ja siirtyy itse viekkaasti taustaan. *Pohjan neiti* kääntyy keimaillen Ilmarisen puoleen.)

POHJAN NEITI

Kukapa tässä toisna vuonna, kenpä kolmanna kesänä käkiä kukutteleisi, lintusia laulattaisi, jos minä menisin muunne, saisin, marja, muille maille!

Jos tämä kana katoisi, tämä hanhi hairahtaisi, eksyisi emosen tuoma, punapuola pois menisi, kaikkipa käet katoisi, ilolinnut liikahtaisi tämän kunnahan kukuilta, tämän harjun hartehilta.

Enkä joua ilmankana, pääse en neitipäiviltäni noilta töiltä tehtäviltä, kesäisiltä kiirehiltä: marjat on maalla poimimatta, lahen rannat laulamatta, astumattani ahoiset, lehot leikin lyömättäni.

(Ilmarinen kääntyy pois murheissaan.)

ESIRIPPU.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KALEVALA NÄYTTÄMÖLLÄ: I SARJA (OF 3) ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may

be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™ .

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the

second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses.

Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.